

مروری بر وضعیت تولید، هزینه و درآمد استان تهران

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

چکیده

براساس داده‌های مرکز آمار ایران، استان تهران منشا حدود ۲۳ درصد از تولید ناخالص داخلی کشور در سال ۱۳۹۸ بوده و ازین منظر بالاترین سهم را در میان سایر استان‌ها دارا بوده است. سرانه تولید ناخالص داخلی استان تهران (۲۹,۵) میلیون تومان) نیز در مقایسه با سرانه آن در سطح کشور (۱۸,۵) میلیون تومان) به طور قابل توجهی بیشتر است. بخش عمده‌ای از ارزش افزوده تولید شده در کشور مربوط به بخش خدمات بوده و حدود ۳۴ درصد ارزش افزوده بخش خدمات در کشور به استان تهران اختصاص داشته است. گروه خدمات و بخش صنعت نیز به ترتیب بالاترین سهم را در ارزش افزوده استان تهران دارند.

استان تهران، به لحاظ متوسط هزینه اقلام خوراکی و غیرخوراکی خانوارهای شهری، به ترتیب رتبه‌های سوم و اول را در سطح کشور دارد. براساس آمارها، در سال ۱۳۹۸، متوسط هزینه‌های غیرخوراکی برای یک خانوار شهری در استان تهران ۶۰ میلیون تومان (با سهم ۸۲ درصدی) و متوسط هزینه‌های خوراکی و دخانی نیز ۱۳ میلیون تومان (با سهم ۱۸ درصدی) بوده است. میانگین سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی در کل خانوارهای شهری کشور ۲۵ درصد است. ضریب جینی مناطق شهری استان تهران در سال ۱۳۹۸ نیز نشان می‌دهد نابرابری توزیع درآمد در استان تهران نسبت به متوسط کل کشور بالاتر است.

تهیه کننده: فروغ کریمی امیرکیاسر

ناظر: عاطفه قاسمیان

واحد گردآوری و تحلیل داده‌های اقتصادی

معاونت بررسی‌های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

آذر ۱۳۹۹

از طریق پست الکترونیکی زیر می‌توانید پیشنهادهای و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس نمایید:

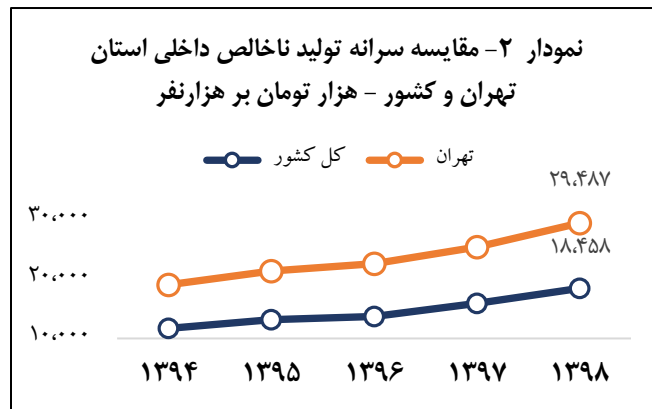
economic.tccim@gmail.com

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

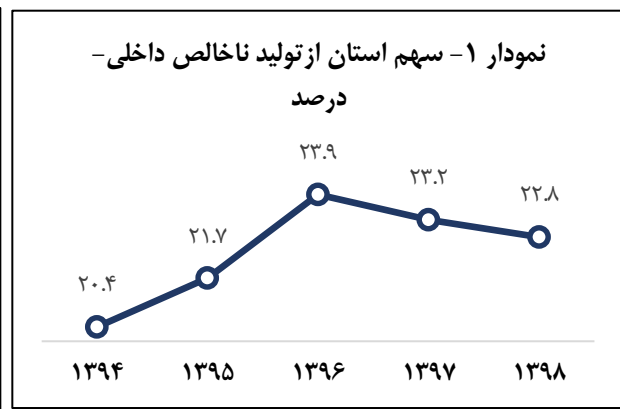
حساب‌های ملی

براساس داده‌های مرکز آمار ایران، در سال ۱۳۹۸، حدود ۲۲,۸ درصد از تولید ناخالص داخلی کشور (حدود ۷۶۳ هزار میلیارد تومان) به استان تهران اختصاص داشته است. این سهم در مقایسه با رقم مشابه طی سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۶ در سطح پایین‌تری قرار دارد. طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸، تهران بیشترین سهم از تولید ناخالص داخلی کشور را در سال ۱۳۹۶ (۲۳,۹ درصد) داشته است (نمودار ۱).

در سال ۱۳۹۸، به ازای هر هزار نفر در کشور، ۱۸ میلیون و ۴۵۸ هزار تومان ارزش افزوده ایجاد شده است. این در حالی است که سرانه ارزش افزوده در استان تهران به مراتب بالاتر از سطح کشور بوده است؛ به طوری که در سال ۱۳۹۸ به ازای هر هزار نفر در استان تهران، ۲۹ میلیون و ۴۸۷ هزار تومان ارزش افزوده ایجاد شده است. روند سرانه ارزش افزوده در سطح کشور و استان تهران طی چهار سال گذشته تقریباً مشابه بوده و در سال ۱۳۹۸ هر دو با رشد تقریباً ۱۶ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۷ همراه بوده‌اند (نمودار ۲).

منبع: مرکز آمار ایران

منبع: مرکز آمار ایران

جدول ۱- سهم استان تهران از کل ارزش افزوده هر بخش - درصد

بخش	روند ۵ سال گذشته	سال ۱۳۹۸
کشاورزی	سال ۱۳۹۴	۴,۴۴
معادن	سال ۱۳۹۸	۱,۱
صنعت	سال ۱۳۹۸	۲۰,۲
خدمات	سال ۱۳۹۸	۳۳,۷

منبع: مرکز آمار ایران

در سال ۱۳۹۸، استان تهران بیشترین سهم از کل ارزش افزوده کشور را در بخش خدمات داشته که معادل ۳۳,۷ درصد بوده است. با این وجود، روند سهم این استان از ارزش افزوده بخش خدمات کشور نسبت به سال‌های قبل از آن کاهش یافته است، بطوریکه در سال ۱۳۹۴ این سهم حدود ۳۵,۳ درصد بود و در سال ۱۳۹۸ به ۳۳,۷ درصد رسید.

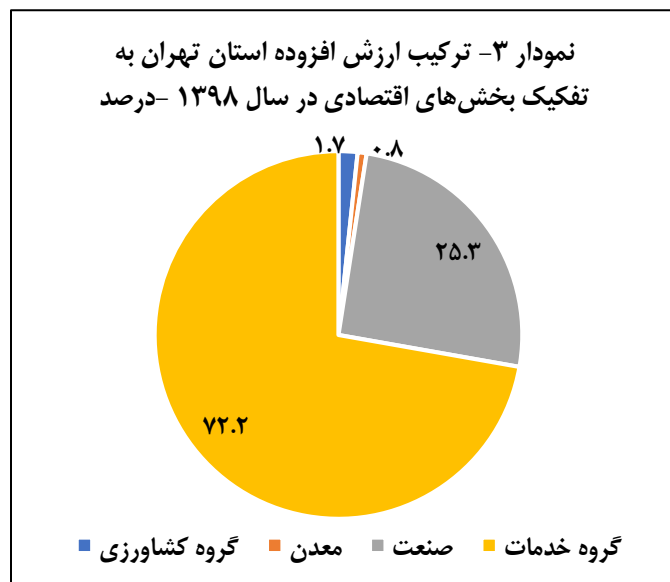
ارزش افزوده استان تهران در بخش صنعت نیز حدود ۲۰ درصد ارزش افزوده کل کشور بوده است. سهم این استان

از ارزش افزوده بخش صنعت کشور طی سال‌های گذشته روند صعودی داشته و در سال ۱۳۹۸ به بالاترین سطح خود رسیده

است. سهم استان تهران از ارزش افزوده بخش معدن کشور نیز طی این مدت، روند افزایشی را طی کرده و از ۰,۳۵ درصد در سال ۱۳۹۴ به ۱,۱ درصد در سال ۱۳۹۸ رسیده است.

سهم استان تهران از ارزش افزوده بخش کشاورزی کشور در سال ۱۳۹۸ نسبت به دو سال گذشته کمی کاهش داشته؛ از ۵,۱ درصد در سال ۱۳۹۶ به ۴,۴ درصد در سال ۱۳۹۸ رسیده است.

نمودار ۳ سهم هر یک از بخش‌های اقتصادی از ارزش افزوده استان تهران در سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود در این سال بخش قابل توجهی از ارزش افزوده استان تهران مربوط به بخش خدمات (۷۲,۲٪) است. پس از آن، بخش صنعت با سهم ۲۵,۳ درصدی از ارزش افزوده استان تهران قرار داشته و سهم هر کدام از بخش‌های معدن و کشاورزی نیز به ترتیب ۰,۸ درصد و ۱,۷ درصد است.

منبع: مرکز آمار ایران

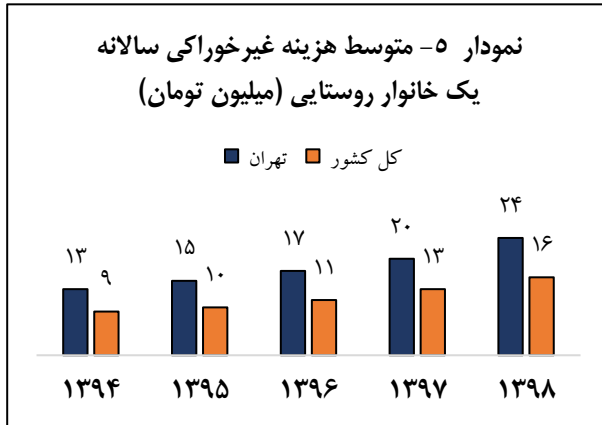
*بخش صنعت شامل صنعت، ساختمان، صنعت آب، برق و گاز نیز می‌شود.

هزینه و درآمد خانوار

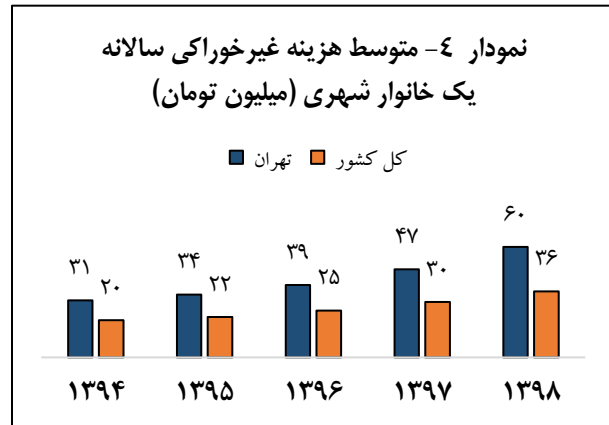
هزینه خانوارها

براساس داده‌های مرکز آمار ایران، در سال ۱۳۹۸، متوسط هزینه اقلام غیرخوراکی برای یک خانوار شهری در کشور ۳۶ میلیون تومان بوده است. این در حالی است که در استان تهران این هزینه حدود ۶۰ میلیون تومان است که نسبت به متوسط این رقم در سطح کشور بسیار بالاتر بوده و در واقع استان تهران به لحاظ متوسط هزینه اقلام غیرخوراکی یک خانوار شهری رتبه یک را در کل کشور دارد. (نمودار ۴). اگرچه همواره شکافی میان متوسط هزینه اقلام غیرخوراکی استان تهران و کل کشور وجود داشته، اما طی سال‌های اخیر، این رقم روند افزایشی داشته است. به عنوان نمونه در سال ۱۳۹۴، متوسط هزینه اقلام غیرخوراکی برای یک خانوار شهری در کشور ۲۰ میلیون تومان بوده که این رقم برای استان تهران حدود ۵۳ درصد بیشتر (۳۱ میلیون تومان) بوده است. هر ساله این شکاف بیشتر شده بطوریکه در سال ۱۳۹۷ به حدود ۵۹ درصد و در سال ۱۳۹۸ به ۶۷ درصد رسیده است.

سهم اقلام خوراکی و دخانی و اقلام غیرخوراکی در هزینه‌های خانوارهای شهری استان تهران در سال ۱۳۹۸ به ترتیب برابر با ۱۸ درصد و ۸۲ درصد بوده در حالی که سهم اقلام خوراکی و دخانی در میانگین هزینه خانوارهای شهری کل کشور بیشتر و برابر با ۲۵ درصد و سهم اقلام غیرخوراکی کمتر و حدود ۷۵ درصد بوده است.

منبع: مرکز آمار ایران

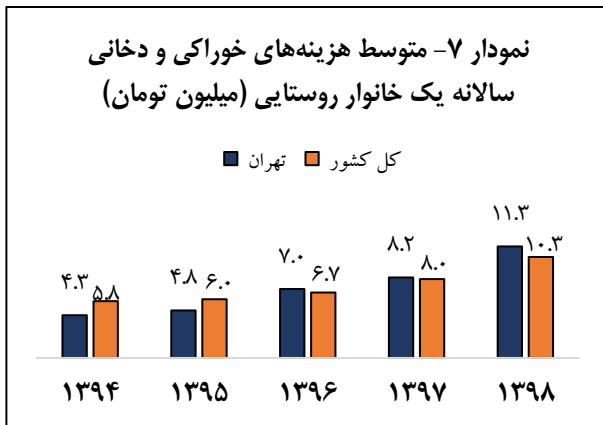

منبع: مرکز آمار ایران

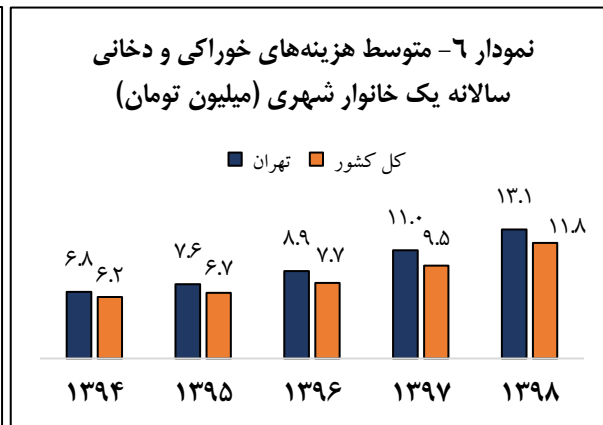
برای خانوارهای روستایی وضعیت استان تهران به لحاظ متوسط هزینه اقلام غیرخوراکی در مقایسه با کشور به مراتب بهتر از وضعیت خانوارهای شهری است. در سال ۱۳۹۸، متوسط هزینه اقلام غیرخوراکی برای یک خانوار روستایی در کشور ۱۶ میلیون تومان بوده است. این هزینه برای خانوارهای روستایی ساکن در استان تهران حدود ۲۴ میلیون تومان رقم خورده که تقریباً ۵۱ درصد بیشتر از سطح کشور است (نمودار ۵). خانوارهای روستایی استان تهران، به لحاظ بیشترین متوسط هزینه اقلام غیرخوراکی رتبه سوم را در سطح خانوارهای روستایی کل کشور دارند و استان البرز و مازندران بالاتر از استان تهران قرار گرفته‌اند.

برای اقلام خوراکی و دخانی، متوسط هزینه یک خانوار شهری در کشور در سال ۱۳۹۸، ۱۱٫۸ میلیون تومان بوده که در سطح استان تهران این هزینه تقریباً ۱۱ درصد بیشتر و حدود ۱۳ میلیون تومان رقم خورده است. به طور کلی؛ استان تهران، به لحاظ متوسط هزینه اقلام خوراکی و دخانی خانوارهای شهری، رتبه سوم را در سطح کشور دارد. اگرچه که روند هزینه‌کرد خانوارهای شهری برای اقلام خوراکی و دخانی طی سال‌های اخیر افزایشی بوده، اما در سال ۱۳۹۸ شکاف بین استان تهران و کشور در این اقلام هزینه‌ای کمتر شده است. به عنوان نمونه در سال ۱۳۹۷، متوسط هزینه یک خانوار شهری در استان تهران حدود ۱۷ درصد بیشتر از سطح کشوری بوده، در حالی که در سال ۱۳۹۸ این شکاف به حدود ۱۱ درصد رسیده است (نمودار ۶).

برای خانوارهای روستایی این موضوع روند متفاوتی داشته است. در سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵، متوسط هزینه اقلام خوراکی و دخانی برای یک خانوار روستایی در کشور بالاتر از متوسط این هزینه برای یک خانوار روستایی ساکن در استان تهران بوده است. اگرچه از سال ۱۳۹۶ رشد هزینه‌ها در استان تهران باعث شده متوسط هزینه اقلام خوراکی و دخانی برای یک خانوار روستایی در این استان بیشتر از سطح کشوری آن شود و در سال ۱۳۹۸ این شکاف به بیشترین سطح خود برسد. در سال ۱۳۹۸، متوسط هزینه اقلام خوراکی و دخانی برای یک خانوار روستایی در کشور ۱۰٫۳ میلیون تومان بوده است؛ این هزینه برای خانوارهای روستایی استان تهران حدود ۱۰ درصد بیشتر و معادل ۱۱٫۳ میلیون تومان رقم خورده است (نمودار ۷).

منبع: مرکز آمار ایران

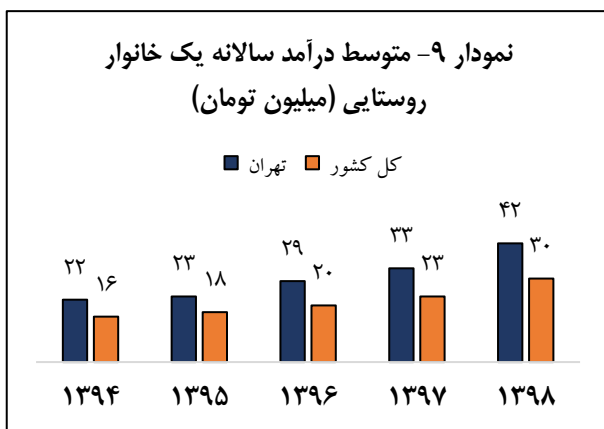

منبع: مرکز آمار ایران

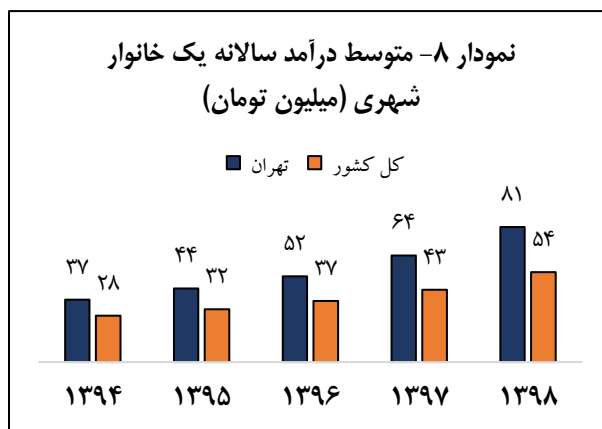
درآمد خانوارها

براساس داده‌های مرکز آمار ایران، متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری در سال ۱۳۹۸ در کشور ۵۴ میلیون تومان بوده است. این رقم برای خانوارهای شهری ساکن استان تهران ۸۱ میلیون تومان- بیشترین سطح در میان استان‌های کشور- بوده است. طی ۵ سال اخیر، متوسط شکاف درآمدی بین خانوارهای شهری کل کشور و استان تهران تا حدودی افزایش یافته است. در سال ۱۳۹۴، متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری در استان تهران ۳۴ درصد بیشتر از سطح کشوری بوده، در حالی که در سال ۱۳۹۸ این شکاف به ۵۰ درصد رسیده است (نمودار ۸).

متوسط درآمد سالانه برای خانوارهای روستایی استان تهران نیز در سال ۱۳۹۸ حدود ۴۲ میلیون تومان بوده که حدود ۴۱ درصد نسبت به متوسط درآمد سالانه خانوارهای روستایی در سطح کشور (۲۹,۷ میلیون تومان) بیشتر بوده است. این شکاف نسبت به دو سال اخیر کمی کاهش یافته است (نمودار ۹).

منبع: مرکز آمار ایران

منبع: مرکز آمار ایران

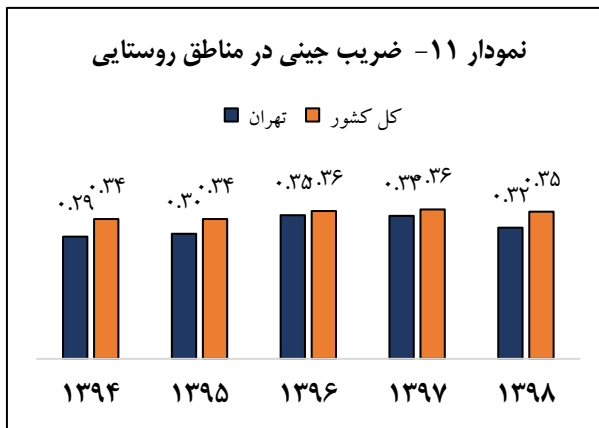
شایان ذکر است که داده‌های درآمد سالانه خانوار از طریق پرسشنامه‌ای مبنی بر اظهار درآمد سالانه خانوارها، توسط مرکز آمار جمع آوری می‌شود. از این رو ممکن است به دلایلی از جمله نگرانی از دریافت مالیات یا شخصی بودن درآمد هر خانوار، کم اظهاری صورت گیرد.

ضریب جینی

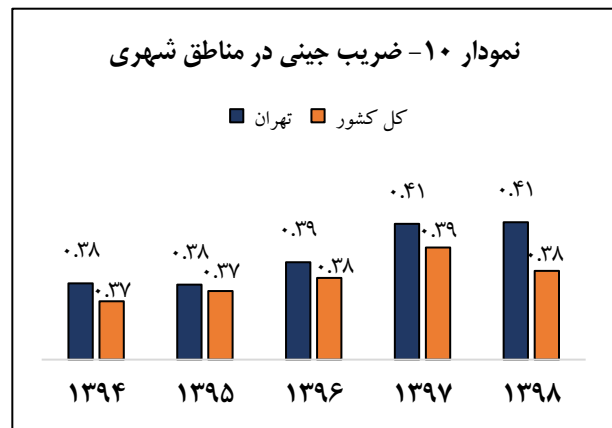
ضریب جینی یک واحد اندازه‌گیری پراکندگی آماری است که معمولاً برای سنجش میزان نابرابری در توزیع درآمد یا ثروت در یک جامعه آماری استفاده می‌شود. هر چقدر ضریب جینی نزدیک به عدد صفر باشد، برابری بیشتر در توزیع درآمد را نشان می‌دهد و هر چقدر ضریب جینی به عدد یک نزدیک باشد، نابرابری بیشتر در توزیع درآمد را نشان می‌دهد.

بر اساس داده‌های مرکز آمار، استان تهران یکی از نابرابرترین توزیع درآمدهای در مناطق شهری را پس از استان سیستان و بلوچستان داراست. با توجه به آمارها، در سال ۱۳۹۸ ضریب جینی در مناطق شهری استان تهران ۰,۴۱ بوده است. این در حالی است که این رقم در سطح کشور ۰,۳۸ بوده است. در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷، با این که ضریب جینی مناطق شهری در سطح کشور کمی کاهش داشته (از ۰,۳۹ به ۰,۳۸) اما در استان تهران ثابت مانده است (نمودار ۱۰).

در مناطق روستایی ضریب جینی در استان تهران پایین‌تر از سطح کشور است. در حالی که ضریب جینی مناطق روستایی کشور در سال ۱۳۹۸ حدود ۰,۳۵ بوده، اما این رقم برای استان تهران ۰,۳۲ اعلام شده است. ضریب جینی مناطق روستایی هم برای کشور و هم برای استان تهران در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ با کاهش جزئی همراه است (نمودار ۱۱).

منبع: مرکز آمار ایران

منبع: مرکز آمار ایران